Szakonyi Károly

Falusi orvos

Ezt a tárcát valamikor a hatvanas években írtam, ennek alapján készült a Halász doktor *című tv-filmem, amiben Kállai Ferenc játszotta az orvost és Domján Edit a feleséget. A világ azóta változott, de az orvosi hivatás nem. Tisztelet Nekik, akik a legnehezebb, legveszélyesebb helyzetekben is helytállnak értünk.*

– Két sört! – szólt a presszósnőnek az orvos. Falusi italbolt meg kávézó volt, amilyet minden faluban talált az ember a hatvanas években. Három-négy asztal színes terítővel, a falak is rikító színűek, a pult fölött a Kőbányai sör dohányfüstös plakátja meg egy Bambi reklám. – Remélem, behűtötte, Mártuska! – A sarokasztalnál ültünk, rajtunk kívül még három gumicsizmás, svájcisapkás, munkaruhás férfi ült, cseresznyepálinkát ittak, azt a fekete címkés, aromából kotyvasztottat, amit az egész magyar munkásosztály. Megkaptuk a sört, ittunk, kinn esett az eső, az ablakok bepárásodta, hallani lehetett a víz bugyborékolását az ajtó előtt. Csak az orvos Moszkvicsának köszönhettük, hogy nem ragadtunk bele az utca sarába.

– Sört szoktam inni ilyenkor – mondta a doktor, hasas orvosi táskája a mellette lévő széken volt, megszokta, hogy mindig a keze ügyében legyen, még ilyenkor is. – Egy-két üveg sör, ez a napi munkáért a jutalmam. – Nevetett. – Nem sok, ugye? Mártuska mindig behűti nekem. – Csak magának, doktor úr! – Szólt oda a pulttól a nő. Fiatal volt, telt keblű, széles derekú, ha kellett elbánt akármelyik részeg vendéggel.

– Egyik nap a másik után – nézett rám az orvos. Magas, barna férfi volt, kék tréningruhában. – Az éveket már nem is tudom számon tartani. Tizenkettő…tizenhárom…összemosódnak. Szolgálat. Éjjel nappal szolgálat. Még ebédelésből is felkeltenek egy injekcióért. Ma is… reggel szólt a feleségem, hogy lázas a gyerek, de nem volt időm megvizsgálni, balesethez hívtak. Utána mindjárt egy másik beteg, egy harmadik… Mire hazaszaladtam, tele volt a rendelő. Ebéd után a szomszéd község, az is hozzám tartozik, délután megint a falubeliek. Most néztem meg az előbb a fiamat, hogy ide jöttem. Mandulagyulladás….

Két férfi jött be, az egyik fiatal volt, a másik meglett korú, bajszos, leverték magukról a vizet, bakancsuk sárnyomokat hagyott, ahogy a pulthoz mentek. Rendeltek a nőnél, a doktor felkapta a fejét. – Hohó!

Mártuska! Dániel nem ihat rumot! – Az idősebb felénk fordult, meglátta az orvost. – Ó, maga az doktor úr? Nem tudtam, hogy itt vagy!

– Figyellek! – nevetett az orvos. – Figyellek, ne félj! Rumot! Még mit nem? Másodszorra már nem tudom megreparálni a májadat! Szódát adjon neki vagy bambit! Két hónapig még, legalább!

Amazok sustorogtak a nővel, aztán nekünk háttal ittak valamit. – Ismerek mindenkit – mondta a doktor. – A májukat, a szívüket, az emésztésüket… Mindent. Tizenkettő… vagy most már a tizenharmadik, elszaladt, mint a fiatalság. Munka, munka, munka… Letettem a belgyógyász szakvizsgát, máris kezemben volt a kinevezés. Irány falura! Az elődömet cukorbaj vitte el, már öreg volt. Itt álltak orvos nélkül. Micsoda idők voltak… az ötvenes évek vége! Képzelheti! Szemernyi gyakorlatom sem volt, egyenest a sűrűjébe! Soha nem voltam ijedős természetű, de akkor begyulladtam, ha komplikált esetekkel találkoztam. Csakhogy helyt kellett állni! A beteg nem kérdezi, érted-e a mesterséged, jön a gyógyulásért. Vizsgáltam a beteget, s közben járt az agyam, ha ezek a tünetek, akkor?... Senkit sem kérdezhettem meg, nem szaladhattam az adjunktushoz, a professzorhoz. Ki kellett izzadnom a diagnózist, a terápiát… Szakkönyveket bújtam újra és újra. Nem volt rossz iskola. A feleségem védőnő, esténként az idegfeszültségtől holtfáradtan csak eltoltam magam elől a vacsorát. Feladom – mondtam. Lemondok. Elmegyek lapátolni vagy akárhová. A feleségemnek köszönhetem, hogy megálltam a helyem. Pedig neki sem volt könnyű a gyerekekkel. Meg avval sem, hogy ő városi volt, szeretett volna színházba járni. Éjszakánként együtt vettük át a kóreseteket, belőle is kiváló asszisztens vált. Maga is tudja, biztos, hogy a frontorvosokból milyen remek sebészeket nevelt a kényszer. Én is meduniv lettem. Nem azt mondom, hogy mindez a szent misszió jegyében történt. Szép lenne hősiességnek feltüntetni, de ha bedobják az embert a mély vízbe, úszni kell, különben megfullad. Aztán a végén egész jó sprinter lesz belőle… Mártuska! Még két üveggel!... Esküszöm magának, ezek az esti sörözések tartják bennem a lelket. Nem hagyhatom el magam, beteg sem lehetek. Csak egyszer kapott el az influenza, amikor az a nagy járvány volt, abból is kavarodás lett, meg is fogadtam, hogy többé nem leszek beteg. – Nevetett, jót húzott a sörből. – Irtózatosan levett a lábamról a láz, betelefonáltam a főnökömnek, hogy adjon szabadságot. Mi ütött beléd, azt mondja, nem ismerek rád! Tudod, hogy nincs helyettes! Azért végül egy napot adott. Egy napot! Mert itt se ünnep, se vasárnap. Még éjszaka sincs. Tudja, milyen volt régen a falusi nép. Orvosra, hát arra aztán egy vasat se! De most, hogy fizeti az sztéká… a háziasszony is hozzám jön, hogy

hagymavágás közben elmetszette az ujját. Száz beteg naponta. Ennyi volt ma is. Itthon, meg a másik faluban. Helyettesíteni is kell hol itt – hol ott. Nézze ezt a tréningruhát. Ezt hordom, amíg le nem szakad rólam. Minek öltözködni? Por van, sár van, az ember mindig úton… Pihenni? Tizennyolc nap szabadság egy esztendőben, a fizetés kétezer-hétszáz, az éjszakai pótlék nagyjából háromszáz forint. Ennyi a fix. De munkaidő nincs. Igyunk, mert megmelegszik a sör… Hivatás. Na, igen, hivatás. Mindig is orvos akartam lenni, nem is csinálnék mást, elhiheti. De azért még sincs ez egészen jól. A fiatalok nem akarnak falura jönni, pedig állandóan orvoshiány van. Még egy sört? Én már nem, mert hátha menni kell valahová. Vettem ezt a kocsit, hamarabb eljutok a beteghez. Nyúzom szegényt a rossz utakon. Gondoltuk, eljárogatunk Pestre, de legalább Debrecenbe… Kimozdulni? Ha olyankor történik valami, a törvény engem vesz elő… Nézze csak. Hívtak Debrecenbe főorvosnak. Nem mentem. Pedig a feleségem szívesen vette volna. De itt csináltam végig a nehéz éveket. Szülések petróleumfénynél, és néha nem is akármilyenek… Visszahoztam a sírból itt néhány embert. De nem, ez romantika! Mindenkinek megvan a maga helye az életben, amit tíz körömmel vájt a világban. Amikor a falubeliek megtudták, hogy nem megyek el, a község hálából adott egy hold háztájit. A téesz földből. Érez ilyenkor valamit az ember… Pedig aztán a földet visszavették, jött valami ellenőrzés, kikapott a vezetőség, hogy jogtalanul adományozott, engem meg száz forint bírságra ítéltek, amiért jogtalanul használtam a földet… Na, annyi baj legyen! A gesztus volt szép, a kimutatott ragaszkodás. Mit tudták azt a hivatalosak… Igyunk, aztán menjünk… Mártuska, fizetek! Talán már nem lesz dolgom ma. Tudja, valószínűségszámítással megyek neki az éjszakának Alszom, mint a nyúl, még rá se teszi az ujját a csengőgombra a beteg, már fel is pattant a szemem. Ilyen ez…